

(2) Birkas HaNehenin: What Hana'ah Requires a Bracha?

I. The Case of מטעמת

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יד עמוד א

בעי מיניה אשיאן תנא דבי רבי אמי מרבי אמי השרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא אמר ליה טועם ואין בכך כלום תניא נמי הכי מטעמת אינה טעונה ברכה והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמה רבי אמי ורבי אסי טעמי עד שיעור רביעתא

2. רש"י מסכת ברכות דף יד עמוד א

מהו שיטעום - את התבשיל לדעת אם צריך מלח או תבלין.
מטעמת - טעימת תבשיל.

3. תוספות מסכת ברכות דף יד עמוד א

טועם ואין בכך כלום - פירש ר"ח שחוזר ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעימה אבל בולע לא אפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו צריך ברכה שאינו נהנה.

4. חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ב - היה קורא

...ומסתברא דדוקא לצורך כעין מטעמת ולא במתכוין לאכול. ואיכא דמפרשי דדוקא בשפולטת מה שמכנסת לפיה. ולא נהיר אלא ודאי אפילו בבולעת וכדפרישנא עד כאן.

5. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ב

ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהנה בלא ברכה מעל, וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה, והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית, ומטעמת אינה צריכה ברכה לא לפניה ולא לאחריה עד רביעית.

II. The Significance of רביעית

7. בית יוסף אורח חיים סימן רי אות ב ד"ה ומ"ש ומיהו

ובספר אהל מועד (שער הברכות דרך א נתיב ד) כתוב מטעמת אינה צריכה ברכה אפילו לפניה אלא אם כן היה שם כשיעור רביעית אבל בזה השיעור מברכת אף על פי שאינה בולעת כלום הואיל והחייך טועם עד כאן לשונו ולי נראה דברכה לא בטעימת חיך תליא אלא באכילה תליא כדכתיב (דברים ח') ואכלת וברכת ואכילה היינו הנאת מעיים כדברי הרא"ש ז"ל:

6. פירוש הרשב"ץ מסכת ברכות דף יד עמוד א

הזה בלא ברכה. ומה שנתנו שיעור עד רביעית היינו בפעם אחת שעד אותו שיעור יכול אדם להעמיד עצמו שלא יבלע כלום, אבל בהרבה פעמים אפילו יותר מרביעית בין בתענית בין לפטור מברכה מותר כיון שצריך לפלוט.

פירוש הרשב"ץ על ברכות / דוראן, שמואל בן נחום / עמוד 82
הדפוס המודרנאי של החברה

8. רא"ש מסכת ברכות פרק ב

טועם ואין בכך כלום פירש רב חננאל כגון שחוזר ופולטו הלכך לא חשיבא הטעימה הנאה וגם א"צ ברכה ומיהו דוקא רביעית אבל טפי מרביעית חשיבא הנאה לענין תענית. ומיהו נראה דברכה לא צריך כיון שאינו נהנה בתוך מעיו:

9. ט"ז אורח חיים סימן רי ס"ק ד

(ד) ואפי' אם הוא בולעו. בגמ' אי' דטועם התבשיל עד שיעור רביעית והבי' הטור דיעה ראשונה דזה נאמר לענין ברכ' ג"כ ואפי' אם בולעו ואף על גב דאסו' ליהנות מעה"ז בלא ברכה היינו שרוצה ליהנות ממנו עצמו אבל בזה שאין כונתו אלא לטעו' התבשיל א"צ ברכה עד רביעית

III. Pesak Halacha

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רי סעיף ב

הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית, ואפילו אם הוא בולעו; וי"א שאם הוא בולעו טעון ברכה, ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט ואז אפילו על הרבה אינו צריך ברכה.
הגה: וספק ברכות להקל.

11. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רי סעיף ב

(יג) הטועם וכו' - דאע"ג דאסור ליהנות מן העוה"ז בלא ברכה אפילו כל שהוא בין באכילה בין בשתייה היינו כשמכוין לאכול ולשתות אבל הכא שאין כונתו אלא לטעום לידע אם צריך מלח או תבלין א"צ ברכה לא לפניה ולא לאחריה ואפילו אם הוא אוכל קצת מהמאכל אחר הבישול [שאינ ביכלתו לתקן אז המאכל] ורק לידע אם הוא טוב ג"כ מצדדים הא"ר והפמ"ג דגם זה בכלל טעימה אחרי שאין כונתו לשם אכילה: (טז) טעון ברכה - אפילו בכל שהוא כיון שיש לו הנאת מעיו: (יז) כשחוזר ופולט - דבזה התירו כשכונתו רק לטעימה בעלמא כיון שאין לו רק הנאת החיך מהתבשיל שטעם או מהאוכל שלעס... (יט) וספק ברכות להקל - היינו באפילו אם הוא בולע לא יברך כיון שאין כונתו לאכילה וכסברא הראשונה. והנה המ"א חולק על השו"ע והרמ"א וס"ל דבבולע לכו"ע חייב לברך אבל כמה אחרונים החליטו עם פסק הרמ"א דהוא ספק ברכה ולא יברך ולכתחלה טוב ליזהר הרוצה לבלוע שיתכרין ליהנות ממנו בתורת אכילה ויברך עליו [ח"א]:

12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב סעיף טו
על הסוקא"ר מברך שהכל וכן המוצץ קנים מתוקות שהכל.

13. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב סעיף טו

(עו) שהכל - ג"כ מטעם הנ"ל דהא הקנה בעצמו הוא עץ בעלמא וא"א לאוכלו אלא שיש בו מתיקות וא"כ לא עדיף המוצץ את המתיקות מהעץ מאלו סחט את הזיעה הזאת ושתאו.

14. פסקי תשובות אורח חיים סימן רב

ובחיי אדם (כלל מ"ט סעי' ד') שהוא הדין המוצץ מכל דבר את הקיוהא (הטעם) שבו אפילו אינו אוכל כלל את גוף הדבר חייב בברכה. ואינו בכלל טועם ופולט (דסי' ר"י סעי' ב') דהתם אין כונתו כלל לאכילה אלא לטעימה בעלמא, משא"כ הכא כונתו לאכילה ולא ימלט שכבר בתחילת הלעיסה כשטועם מן המתיקות גם ירד לתוך מעיו, ולכן מיד כשהחין נהנה חייב בברכה ואף שאינו בולע את גוף המאכל. ומדין זה נלמד לענין הלועס גומי לעיסה שחייב בברכה ללא שום פקפוק.

15. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רד סעיף ח

כל האוכלין והמשקין שאדם אוכל ושותה לרפואה, אם טעמם טוב והחין נהנה מהם, מברך עליהם תחלה וסוף. הגה: אם אנסוהו לאכול או לשתות, אף על גב דהחין נהנה ממנו אינו מברך עליו, הואיל ונאנס על כך (ב"י בשם אהל מועד והרא"ה).

Sugya Review

1. Q: In what case is tasting exempt from a ברכה?
  - a. Taste and discharge (Rabbeinu Chananeil)
  - b. Taste and swallow (Ra'ah, Rambam acc. to Kesef Mishneh)
2. Q: Why does רביעיית require a ברכה?
  - a. It is impossible to hold a רביעיית without swallowing, and swallowing always requires a ברכה (Rabbeinu Chananeil acc. to Rashbatz)
  - b. רביעיית provides Hana'ah of the pallet (Ohel Moeid)
  - c. רביעיית provides Hana'ah of the stomach (Rosh)
  - d. רביעיית is considered objective Achilah (Kesef Mishneh)
3. Q: What is necessary to require a ברכה?
  - a. Hana'ah (Rabbeinu Chananeil)
    - i. Hana'ah of the pallet (Ohel Moeid)
    - ii. Hana'ah of the stomach (Rosh)
  - b. Achilah (Kesef Mishneh)
4. הלכה למעשה
  - a. Q: May one taste and swallow without a ברכה?
    - i. Both positions are quoted, but fundamentally, the Ra'ah's opinion is accepted (שו"ע); because of the debate, we are lenient like the Ra'ah (רמ"א)
  - b. Q: What requires a ברכה?
    - i. Intentional Hana'ah (חיי אדם מובא בשעה"צ רי:ל)
    - ii. Intentional Achilah, and unclear about intentional Hana'ah (יט, שעה"צ י)
5. Practical Ramifications
  - a. If one swallows some food when tasting/chewing it for a child or to see if it needs to be spiced, he should intend to eat it and say a ברכה; if he doesn't intend, then if he eats less than a כזית, then no ברכה (משנ"ב, פסקי ברכה) (תשובות רי)
  - b. If one tastes food on שבת because of "טעימה", he should make a ברכה because certainly, he has intention to eat (כף החיים)
  - c. If one chews sugar-filled gum, he must say a ברכה because one intends to swallow the taste of the gum (חיי אדם). If one chews sugar-free gum or uses Listerine strips and intends to benefit from their taste, he should say a ברכה (וזאת הברכה עמ' 333); best would be to say שהכל on something else first